

KARJÄÄRIÕPPE KVALITEEDIKÄSIRAAMAT

ELUKESTVA ÕPPE ARENDAMISE SIHTASUTUSE INNOVE KARJÄÄRITEENUSTE ARENDUSKESKUS
2010

Koostanud Katrin Kreegimäe, majandusteadlane, *MSc*

Koostamises osalesid:

Ande Magus, Kadri Eensalu, Kristina Orion, Mare Lehtsalu, Margit Rammo, Mare Väli,
Tiina Trampärk

Karjääriõppe kvaliteedikäsiraamatu koostamise protsessis osalesid intervjuudel:

Erki Kaikkonen ja Eimar Veldre (EÕEL) – vahetu intervjuu

Ene-Mall Vernik-Tuubel (HTM) – kirjalik tagasiside raamatule ja ettepanekud

Marike Uusjärv (Rapla Vesiroosi Gümnaasium) – nii vahetus intervjuus kui kirjalikus tagasisides

Marge Kroonimäe (REKK) – tagasiside ja ettepanekud

Piia Mäesaar (EMÜ karjääriteenistusest) – kirjalik intervjuu ja vahetu tagasiside

EESSÕNA

Euroopa Sotsiaalfondi rahastatava programmi „Karjääriteenuste süsteemi arendamine” raames tegutseb SA Innove karjääriteenuste arenduskeskus selle nimel, et tagada karjääriteenuste süsteemi kvaliteet.

Karjääriteenuste üldist kvaliteedi tagamise korda ja süsteemi kirjeldatakse SA Innove karjääriteenuste arenduskeskuse (edaspidi: KTK) karjääriteenuste kvaliteedikäsiraamatus. KTK on eraldi välja töötanud ka karjääriinfo vahendamise ja karjääri nõustamisteenuste kvaliteedikäsiraamatu. Koos käesoleva käsiraamatuga moodustavad need terviku, mida saab kasutada kompleksse karjääriteenuse kvaliteedi tagamisel.

Noortele mõeldud karjääriteenuste kvaliteedi tagamisel on keskne küsimus see, kuidas muuta kõik karjääriteenused koolis õpilastele kättesaadavaks. Karjääriteenuste kvaliteedijuhtimissüsteemi väljatöötajate taotlus oligi läbi mõelda ja pakkuda välja soovitused, **kuidas tagada koolis teenuste sidususe saavutamise kaudu õpilaste vajadustele vastavad teenused, mis on kooskõlas uute riiklike õppekavade nõuetega**. Samuti on teenuste süsteemi haldamise seisukohalt oluline, et ressursse kasutataks optimaalselt.

Karjääriteenuste kvaliteedikäsiraamatud, sh käesolev materjal, on valminud valdkonnaga seotud erinevate osapoolte koostöös. Karjääriõppe kvaliteedikäsiraamat on esimene sellelaadne kogumik Eestis. Seepärast võib lugejal tekkida põhjendatud küsimusi: kas õppekvaliteeti püütakse parandada ühe õppeaine kvaliteedi tagamise teel ning miks ja kuidas seda tehakse? Õpilane võib endalt küsida: miks ma õpin, millepärast ma koolis käin? Just neile küsimusele paneb karjääriõppe vastuseid otsima.

Karjääriõppe kvaliteedikäsiraamatus toodud soovitude põhjal katsetavad karjääriõppe kvaliteedi tagamise võimalusi 2010/2011. õppeaastal koolid, kes on sõlminud eelnimetatud programmis SAga Innove kokkuleppe karjääriõppe arendustegevuse kohta (<http://www.innove.ee/karjaariteenused/ope/koolidega-koostoo>). Koolidelt kogutud tagasiside alusel kavatakse käsiraamatut parandada. Koostajad loodavad, et osapoolte koostöös valmib soovituslik tugimaterjal, millest saavad karjääriõppe tõhusal korraldamisel abi kõik Eesti koolid. KTK vaatab käsiraamat korra aastas üle. Käsiraamatu asja- ja ajakohasena hoidmise eest vastutab KTK juhataja määratud isik.

SISUKORD

Sissejuhatus	5
1. Karjääriõppe sisu ja korraldus	6
2. Karjääriõppe kvaliteedi tagamine õppeasutuses	12
2.1. Karjääriõppe kvaliteedisüsteemi dokumentatsiooni struktuur.....	13
2.2. Kvaliteedi hindamise objektid ja subjektid	14
3. Karjääriõppe kvaliteeti mõjutavad tegurid	15
Karjääriõppe kvaliteedikarakteristikud, -indikaatorid ja mõõdetavad kriteeriumid	15
4. Karjääriõppe kvaliteedi tagamise seos kooli enesehindamisega	18
5. Kvaliteeditulemuste ülevaatus, hindamine ja parendus	21
Terminid	22
Lisad	24

Sissejuhatus

Õppeasutuste edukust püütakse hinnata erineval moel. Üks hea kooli tunnus on erinevate spetsialistide hästitoimiv koostöö õpilaste karjääri planeerimise toetamisel. Käsiraamatu koostajad pakuvad koolide juhtidele ja pedagoogidele ideid ja soovitusi, kuidas siduda tulemuslikult karjääriteenuste kvaliteedi hindamise komponendid ja koolis juba toimiv sisehindamine.

Õpilase areng on koolis keskne protsess. Seda toetab õpikeskkond oma erinevate komponentidega (organisatsioon, pedagoogid jt), füüsiline keskkond, organisatsiooni kultuur, õpivara (vahendid, tehnika jms), suhtluskeskkond jmt, mis kõik mõjutavad põhiprotsessi. Käsiraamatu koostajate soov on abistada koole õpilaste karjäärialase arengu toetamisel ja karjääriõppe süsteemseks muutmisel.

Kvaliteedi tagamine on protsess, mille käigus tehakse kindlaks teenuste toimimine, määratletakse kvaliteediindikaatorid ja karakteristikud ning luuakse kvaliteedi seire, kontrolli ja tulemuste ülevaatamise süsteem. Kvaliteedi tagamine on pidev protsess ning loodava süsteemi eesmärk on pidev õppetegevuse parendus ja osapoolte rahulolu suurenemine.

Põhikooli riiklikus õppekavas ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas seatakse koolile kohustus teha karjääriteenused õpilastele komplekssena kättesaadavaks.

Koolide karjääriõppe on osa terviklikust karjääriteenuste süsteemist, kuhu kuuluvad karjääriõppe, karjääriinfo vahendamine ja karjääriinõustamine. Karjääriõpet ei käsitleta teenusena selle tavapärasel tähenduses, kuid ta moodustab süsteemi aluse. Kogu õppeprotsessi reguleerib koolides õppekava, milles on määratletud nii kavandatud õpitulemused, õppetegevus kui ka tugiteenused, mis soodustavad õpilaste teadlike karjääriotsuste langetamist.

Karjääriõppe kvaliteeti mõjutavad peamiselt kolm asjaolu: pedagoogide professionaalsus, kutse-eetika järgimine pedagoogide hulgas ja kooli autonoomia. Karjääriõppe kvaliteeti ei saa hinnata kohe, vaid selle järgi, kuidas õpilane saavutatud õpitulemusi tegelikult kasutab. Toimiv karjääriõppe kvaliteedi tagamise ja tagasiside vahetamise süsteem võimaldab kõigil osapooltel selles protsessis tõhusalt ja tulemuslikult osaleda.

Karjääriõppe kvaliteeditulemused võib jaotada kaheks: ajas kohe mõõdetavad tulemused (nt karjääriõpetuse ainetundides/kursustel osalenud õpilaste osakaal kogu õpilaste arvus; rahulolu karjääriõppega, karjääriinfo kättesaadavuse ja nõustamisega) ning teatud aja pärast mõõdetavad tulemused (nt vilistlaste karjääritee, rakendus ja rahulolu sellega).

1. Karjääriõppe sisu ja korraldus

Üldhariduskoolide karjääriõppe sisu, maht ja vorm on kehtestatud põhikooli riiklikus õppekavas, gümnaasiumi riiklikus õppekavas ning põhikooli ja gümnaasiumi seaduses, mille kohaselt on õppekava läbivaks teemaks „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“. Lisaks on koolil võimalik planeerida õppekavas karjääriõpetuse valikaine/-kursus. Üheks karjääriõppe vormiks võib teataval määral pidada ka eelkutseõpet.

Põhikooli riiklikus õppekavas (Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a määrus nr 14)

on sätestatud:

kohustuslik läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ (lisa 12);

valikaine „Karjääriõpetus“ (lisa 11), ainekava.

Gümnaasiumi riiklikus õppekavas (Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a määrus

nr 13) on sätestatud:

kohustuslik läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ (lisa 13);

valikaine „Karjääriõpetus“ (lisa 11), ainekava.

Eeltoodu väljavõte on käesoleva käsiraamatu lisades 1–4.

Karjääriõppe on korraldatud teoreetiline ja praktiline õpe, mille raames kujunevad välja karjääri planeerimiseks vajalikud oskused ja teadmised ning elukestevaks õppeks valmisolekut soodustav hoiak. Karjääriõppe on seega osa õppeprotsessist, milles õpilane omandab oskused, teadmised ja kujundab hoiaku, mis soodustab tänapäevasesse töömaailma astumist, iseseisvate ja teadlike karjääriotsuste tegemist ning valmisolekut elukestevaks õppeks.

Karjääriõppe peateemad

III kooliastmes:

1. Enesetundmine ja selle tähtsus karjääri planeerimisel
2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääri planeerimisel
3. Planeerimine ja otsustamine

Gümnaasiumis:

1. Enesetundmine ja selle tähtsus karjääri planeerimisel
2. Karjääriinfo tundmine ning selle tähtsus karjääri planeerimisel
3. Planeerimine ja otsustamine

Karjääriõppe korraldus

Karjääriõppe (ja teiste teenuste) korraldus määratletakse kooli õppekavaga. Osas koolides on karjääriõppe korralduse koordineerimiseks loodud karjäärikoordinaatori ametikoht.

Riiklike õppekavadega on üldhariduskoolide puhul sätestatud nõue tagada oma kooli õpilastele karjääriteenuste kättesaadavus. See tähendab, et määratletud on eri teenuseid osutavate spetsialistide koostöö, mis peaks pakkuma õpilastele karjääri planeerimisega seotud küsimustes nende personaalsetele vajadustele vastavat tuge.

Õpilaste vajadus toe järele on erinev. Igaüks vajab põhiteadmisi selle kohta, millele keskenduda haridustee ja tööelu kavandamisel ning miks seda teha. Ka karjääri-otsuste langetamist puudutav asjakohane informatsioon on oluline kõigile õpilastele. Tööelu teemade üksikasjalikuks ja spetsiifiliseks käsitlemiseks sobivad hästi õpilaste huvide põhjal moodustatud gruppide infoseminarid. On õpilasi, kes vajavad eneseanalüüsil, oma ootuste ja võimaluste kooskõla avastamisel ja muudel juhtudel suuremat suunavat toetust.

Põhikooli riiklikus õppekavas on sätestatud:

„§ 16. Õpilase ja vanema teavitamine ning nõustamine

/../

(3) Põhikool **korraldab** õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavuse.

/../

§ 24. Kooli õppekava koostamise alused ja ülesehitus

/../

(5) Kooli õppekava üldosas esitatakse:

/../

9) karjääriteenuste korraldus;“

Gümnaasiumi riiklikus õppekavas on sätestatud:

„§ 12. Õpilase teavitamine ja nõustamine

/../

(2) Gümnaasium **korraldab** õpilaste teavitamist edasiõppimisvõimalustest ja tööturu üldistest suundumustest ning tagab karjääriteenuste (karjääriõpetus, -info või -nõustamine) kättesaadavuse.

/../

§ 19. Kooli õppekava koostamise alused ja ülesehitus

/../

(5) Kooli õppekava üldosas esitatakse:

/../

9) karjääriteenuste korraldus;“

Põhikooli ja gümnaasiumi seaduses on sätestatud:

„§ 22. Statsionaarne ja mittestatsionaarne õpe

/../

(3) /../ Õppetundide hulka arvatakse ka õpilase arengut toetavate erinevate teenuste osutamise aeg, näiteks karjäärinõustamine.“

Põhikooli riiklikus õppekavas ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas kinnitatakse, et õpilasel on õigus saada kompleksset karjääriteenust, kuhu kuuluvad karjääriõpe, karjääriinfo vahendamine ja karjäärinõustamine. Kool peab läbi mõtlema, kuidas moodustaksid karjääriteenused kooli õppekavas määratletud õppeprotsessis terviku. Õpilasele luuakse tingimused, et ta saaks õpingute käigus vajadusel tuge ka grupi- ja individuaalsest nõustamisest ning karjääriinfost (vt lisa 6).

Selleks on koolil võimalik:

- kasutada piirkondlike teavitamis- ja nõustamiskeskuste pakutavat karjääriinfo vahendamise ja karjäärinõustamise teenust. Keskuste teenuseid on kirjeldatud karjääriinfo vahendamise ja karjäärinõustamise kvaliteedikäsiraamatus;
- luua oma koolis vastavaid teenuseid osutavate spetsialistide ametikohad.

Kui teenuseid kavandatakse õppekava osana, saab õpilaste personaalsete vajadustega paremini arvestada, pakkudes neile karjääriinfo vahendamise ja karjäärinõustamise teenuse kasutamise võimalust.

Kui koolis on loodud karjäärikoordinaatori ametikoht, siis selle täitja ülesanne on karjääriõppe planeerimine ja koordineerimine koolis ning selle lõimimine õppeprotsessi ja õppetöövälisesse tegevusse kooskõlas teiste karjääriteenustega (karjääriinfo vahendamine ja karjäärinõustamine). Kui karjäärikoordinaatori ametikohta koolis ei ole, on karjääriõpe ja selle sidumine teiste karjääriteenustega solidaarselt kõigi aineõpetajate ülesanne.

Karjääriõppe kutseõppeasutuses

Kutseõppe riiklikes õppekavadest ei ole karjääriõpe veel selgelt määratletud. Hea on aga see, et elukestvaks õppeks valmisoleku kujundamine, karjääriteenuste kättesaadavuse tagamine ja karjääriõpe kutsekooli õpilastele ning ka täiskasvanutele on kutsehariduse valdkonnas kavandatavate uuenduste hulgas tähtsal kohal. Samuti sisaldab mitu kutseõppe riiklikku õppekava juba praegu elukestvaks õppeks valmisoleku kujundamise teemat.

Kutseharidussüsteemi arengukava 2009–2013 meetmete, mõõdikute ja tegevusvaldkondade käsitlemisel on meetme 1.3 („Tugi-, nõustamis- ja toetustesüsteemide arendamine”) all esimese tegevusvaldkonnana nimetatud tugi- ja nõustamisteenuste kättesaadavuse tagamist kõigis kutseõppeasutustes. Tegevusvaldkonna alapunktis 1.2 kehtestatakse karjäärinõustamise ja teiste vajalike karjääriteenuste võimaldamine sisseastujatele ja õppijatele. Selle oodatav tulemus on õpingute katkestamise vähenemine, lõpetajate lihtsam rakendumine tööturul ja astumine jätkuõppesse.

Karjääriõppe sisseviimisel kooli õppekavadesse ja eriala õppekavade täiendamisel karjääriõppega saab nii aine sisu kui ka korralduse poolest suures osas eeskujuga võtta üldhariduse õppekavadest.

Karjääriõppe planeerimine

Karjääriteenuste, sh karjääriõppe planeerimiseks koostatakse koolides karjääriteenuste korralduskava (edaspidi: korralduskava), mis võib olla pikemaajaline ning on kooskõlas kooli arengu- ja õppekavaga. Iga õppeaasta alguses on soovitatav

korralduskava üle vaadata, seda vajaduse korral muuta ja täiendada ning õppeaasta lõpus selle põhjal tegevuste tulemusi analüüsida.

Korralduskava koostamisel ja hindamisel on oluline järgida järgmisi põhimõtteid:

- eesmärgi asjakohasus – eesmärgi püstitamisel tuleb võtta aluseks karjääriõppe kavandatud õpitulemused;
- tulemuste saavutamise indikaatorid on eesmärgiga seotud tulemusnäitajad (millistest komponentidest koosnevad õpilase karjääriteadmised ja karjääri planeerimise oskused?);
- meetodilised valikud ehk tulemuste saavutamise tegevused on mõjusad ja tõhusad;
- tegevused tagavad konkreetse indikaatori saavutamise;
- tegevuste kavandamisel jälgitakse, et need hõlmaks võimaluse korral kõiki karjääriõppe alateemasid (enesetundmine, tööturg ja elukutsed, õpivõimalused ning karjääriotsuste langetamine);
- tegevused on suunatud konkreetsetele sihtrühmadele (1.–4. klass; 5.–9. klass; 10.–12. klass);
- tegevused haaravad eri tasandeid:
 - a) õppetegevus ainetundides (läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemine kõigis ainetundides ja karjääriõpetuse valikaines);
 - b) tunniväline tegevus;
 - c) kooliväline piirkondlik tegevus (karjääriinfo vahendamine ja karjääriinõustamine)
 - d) üleriigiline tegevus (karjääriinfo vahendamise veebisaidid, messid jms)
- korralduskava elluviimiseks on ette nähtud vajalikud ressursid;
- korralduskava on vajadust mööda muutuv dokument, mida vaadatakse korrapäraselt (kord aastas) läbi;
- korralduskava muutmiseks on määratud vastutav isik;
- tulemusi mõõdetakse, analüüsitakse, hinnatakse.

Karjääriõppe kvaliteeditulemusi mõõdetakse näiteks:

- a) õpilastelt suulise vestluse käigus info kogumisega;
- b) õpilaste iga-aastaste ankeetküsitluste tulemuste analüüsiga;
- c) vilistlaste tagasisideuuringutega;
- d) sisseastujate vestluste analüüsiga.

Karjääriõppe õppetegevused ja sündmused

Karjääriõppe korraldamiseks on koolil palju võimalusi. Lisaks karjääriõpetuse valikaine või valikkursuse pakkumisele on soovitatav läbi mõelda, kuidas saavutada õppeprotsessis erinevate tegevuste kaudu karjääriõppe süsteemsus.

Joonis 1. Valik karjääriõppe õppetegevusi

Õppetegevuste kohta saab täpsemalt lugeda juhendist „Karjääriteenuste korralduslikud alused üldhariduskoolis“.

Karjääriõppe metoodika ja õpikeskkond

Metoodika on kogum meetodeid, mis aitavad saavutada püstitatud eesmärged, õpiväljundeid. Õppemeetodite valikul lähtub iga pedagoog oma eelnevast kogemusest, heast tavast ja õpilaste tagasisidest.

Õpiväljundite saavutamise hindamiseks soovitud tegevust on kirjeldatud lisa 5.

Õpikeskkond on avatud süsteem, milles õpilane areneb ja omandab teadmisi. Õpikeskkonna all mõistetakse allkirjeldatud elemente.

Sisekeskkond

Õppehoone:

- sisustus (temperatuur, valgustus jmt),
- juurdepääs,
- tehniline varustatus,
- asukoht,
- praktikabaas,
- raamatukogu, võimla, spordirajatised,
- puuetega inimeste juurdepääs.

Õppevahendid:

- ajakohasus,
- otstarbekus,
- praktikavahendid,
- ohutus,
- piisavus,
- esteetilisus,
- õppekavad/ainekavad.

Sotsiaalne keskkond:

- organisatsioonikultuur,
- traditsioonid,
- reeglid,
- meie-tunne,
- koostöö/avatus,
- osalus,
- tugisüsteemid,
- suhted,
- õpilasmavalitsus,
- huvitegevus,
- turvalisus.

Väliskeskkond:

- hoiakud.
- ootused.

- arvamused.
- meedia,
- tugisüsteemid,
- õigusaktid,
- poliitiline mõju,
- suhted teistega,
- kolmas sektor.

Karjääriõppe kvaliteedi tagamisel tuleb läbi mõelda, kas ja kuidas toetab õpikeskkond spetsiifiliselt karjääriteemade käsitlemist. Uurida tuleks näiteks IT-vahendite kasutamise ja reaalse töö jälgimise võimalust vms.

Olenemata sellest, millises vormis on karjääriõppe koolis korraldatud (lisaks õppekava läbivale teemale, karjääriõpetusele valikainena, eelkutseseõppele jne), on kvaliteedi tagamisel väga tähtis süsteemsus, tegevuse kavandamine ja tulemuste analüüs.

Vastutus karjääriõppe tulemusliku toimimise eest

Karjääriõppe kvaliteedi tagamise eest vastutavad järgmised osapooled:

- kohalik omavalitsus,
- kooli juhtkond,
- kooli hoolekogu,
- kooli karjäärikoordinaator,
- aineõpetaja.

Vastutusvaldkonnad saab kool täpsemalt määratleda korralduskavas.

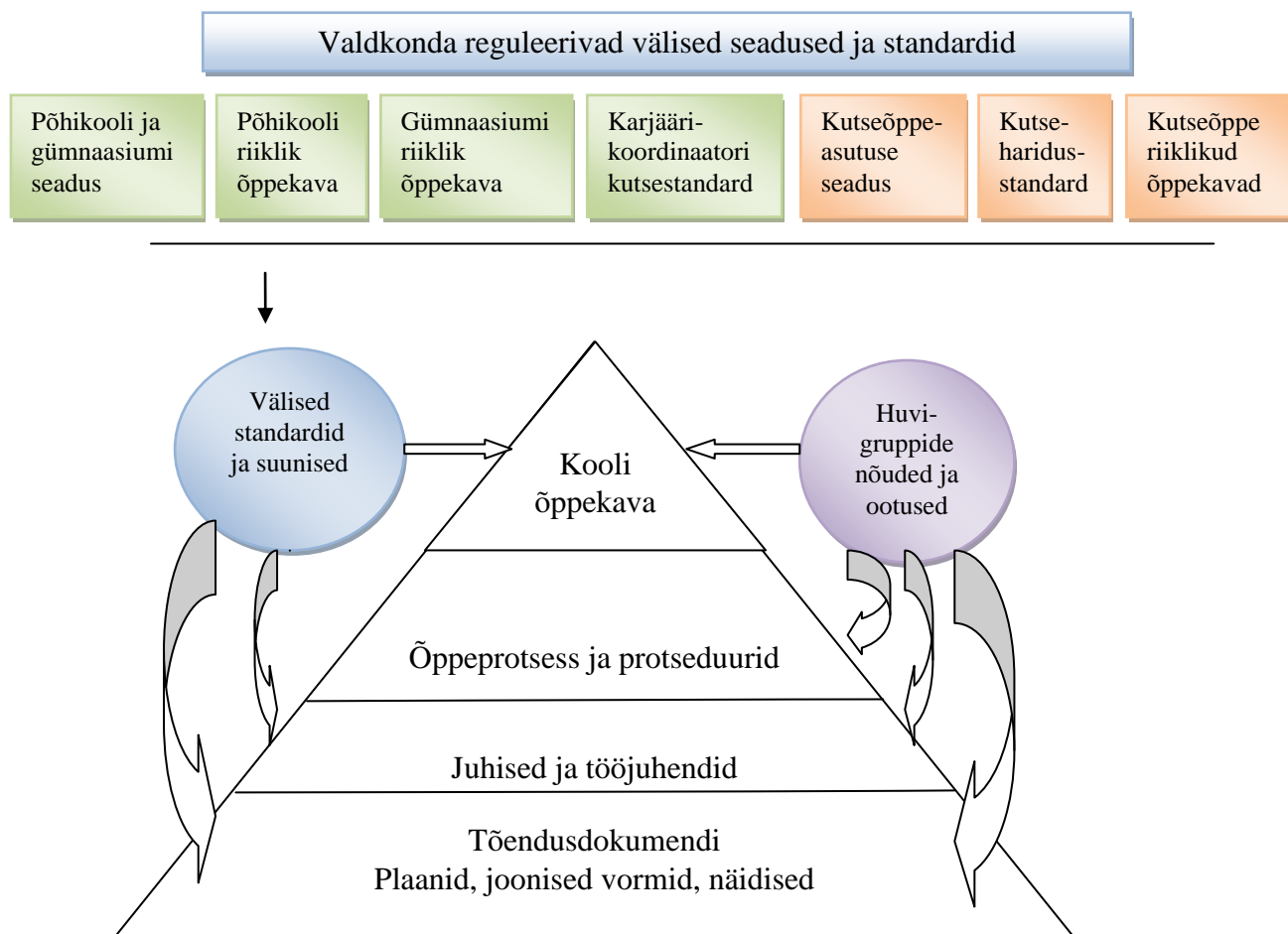
2. Karjääriõppe kvaliteedi tagamine õppeasutuses

Karjääriõppe kvaliteedi tagamine on üks osa koolis väljatöötatud ja toimivast kvaliteedihindamissüsteemist. Karjääriõppe kvaliteeti mõjutavad peamiselt kolm asjaolu: pedagoogide professionaalsus; kutse-eesitika järgimine pedagoogide hulgas ja kooli autonoomia. Karjääriõppe kvaliteeti ei saa hinnata kohe, vaid selle järgi, kuidas õpilane saavutatud õpitulemusi tegelikult kasutab.

Kvaliteeti defineeritakse kui vastavust huvigruppide (siinses kontekstis subjektide) ootustele. **Õppeasutuse huvigrupid** on õpilased, pedagoogid ja teised kooli töötajad, lapsevanemad, ühiskond, kohalik omavalitsus ja tööandjad. Karjääriõppe kvaliteedi hindamisel on kesksel kohal õpilaste oodatavad õpitulemused. Kvaliteedijuhtimissüsteemis hinnatakse tingimusi, mis tagavad nende õpitulemuste saavutamise.

Kvaliteedisüsteemi juurutamisel tuleb arvestada, et see peab koolile sobima (s.t on välja töötatud õiged eeskirjad, protseduurid, meetmed, mida kasutavad õigel ajal ja õiges kohas õiged inimesed ning mis on vastavuses õppeasutuse eesmärkidega) ning et kvaliteedi tagamine on pidev protsess (tabel 1). Karjääriõppe kvaliteeti reguleerivad nii koolivälised kui ka -sisesed normdokumendid (joonis 2).

2.1. Karjääriõppe kvaliteedisüsteemi dokumentatsiooni struktuur

Joonis 2. Kvaliteedisüsteemi dokumentatsiooni struktuur

Tabel 1. Karjääriõppe dokumenteerimine

Üldhariduskoolid			
1. Kooli strateegilised dokumendid	2. Protseduurid	3. Tugimaterjalid ja juhendid	4. Tõendusdokumendid
Põhimäärus; arengukava (karjääriõppe edendamise üldsuunad); kvaliteedipoliitika ja -eesmärgid; personalipoliitika; õppekorraldus-eeskiri; õppekava	Karjääriteenuste korralduskava; sisehindamise kord jne	Karjääriteenuste korralduskava juhend (korralduslikud alused); erinevad tugi- ja meetoodilised materjalid ning kasulike kirjutiste nimekiri; ettevõtete ja koolide koostöö juhend; koolide ja TNKde koostöö juhend jne	<u>Vormid/näidised:</u> õpilaste, vilistlaste, lastevanemate tagasiside vorm; karjääri planeerimise vorm (arenguvestluse juhendi juurde); koostööpartnerite jt huvigruppide (ettevõtted ja TNKd) tagasiside vormid jne
Kutseõppeasutused			
1. Kooli strateegilised	2. Protseduurid	3. Tugimaterjalid ja juhendid	4. Tõendusdokumendid

dokumendid			
Põhimäärus; arengukava (karjääriõppe edendamise üldsuunad); kvaliteedipoliitika ja - eesmärgid; personalipoliitika; õppekorraldus- eeskiri; õppekava	Mudel kutseõppeasutusele, sisehindamise kord jne	Karjääriteenuste korralduskava juhend (korralduslikud alused); erinevad tugi- ja metoodilised materjalid ning kasulike kirjutiste nimekiri, juhend „Karjääriõppe sidumine praktikaga“ jne	Õpilaste, lastevanemate (põhikoolijärgse õpilase puhul), vilistlaste, tööandjate tagasiside vorm; koostööpartnerite jt huvigruppide tagasiside vorm jne

2.2. Kvaliteedi hindamise objektid ja subjektid

Kvaliteedi hindamise objektid

Kvaliteedi hindamisel vaadeldakse protsesse, ressursse, väljundit, tulemusi, kooli ja õppekava struktuuri ning töötajate saavutusi. Seejuures tuleb mõista konteksti ning seoseid terviku ja teiste süsteemiosadega.

Kvaliteediindikaatoriteks võib võtta protsesside tõhususe ja mõjususe. Et kvaliteeti hinnata, on vaja kokku leppida, milliseid andmeid kogutakse ja milliste meetoditega seda tehakse (tabel 1). Objektide ja tegevuse hindamise kriteeriumid peavad olema määratletud ja kõik osapooled peavad sellest ühtemoodi aru saama.

Kvaliteedi hindamise subjektid

Kvaliteeti hindab kool kui tervik, s.t juhtkond, pedagoogid, õpilased, lapsevanemad, vilistlased, kooli hoolekogu ja kohalik omavalitsus. Hindamise tulemused kajastuvad sisehindamise aruandes (p 4).

Kvaliteedi hindamine on protsess, mis eeldab meeskonnatööd. Seega tuleb hindajates kujundada ühine arusaam:

- protsessist,
- kontekstist,
- kooli visioonist, missioonist, väärtustest, arengukavast,
- edasise toimimise viisist, kui ühe etapi hindamistulemused on käes.

3. Karjääriõppe kvaliteeti mõjutavad tegurid

Karjääriõppe kvaliteeti mõjutavad kolm asjaolu: **pedagoogide professionaalsus; kutse-eetika; kooli autonoomia**. Karjääriõppe kvaliteeti saab hinnata tagasiside põhjal.

1. Karjääriõppe läbiviija professionaalsus

Parim tulemus saavutatakse siis, kui koolis on vähemalt üks pedagoog (karjäärikoordinaator), kes on läbinud karjäärispetsialisti baaskoolituse ja täiendus-koolitused, mis on seotud kutsestandardi nõuetega. Aineõpetajatel peaks olema ettevalmistus õppekava läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemiseks. Tähtis on, et aineõpetajad valdaksid teemat ja teeksid selle käsitlemisel koostööd.

2. Kutse-eetika

Pedagoogid ja karjäärikoordinaator järgivad oma töös Rahvusvahelise Õppe- ja Kutsenõustamise Assotsiatsiooni (ingl International Association for Educational and Vocational Guidance, IAEVG) eetikakoodeksi põhimõtteid ja täiendavad ennast korrapäraselt. Neid iseloomustavateks märksõnadeks on usaldus, heatahtlikkus, ausus ja õiglus.

3. Autonoomia

Autonoomia võimaldab koolil leida karjääriõppe korraldamiseks parimaid viise, vorme jne, lähtudes enda võimalustest ja ka näiteks kooli suurusest, asukohast, õppesuundadest jne.

Tagasiside kogumine ja teenuse arendamine

Õpilastelt, vilistlastelt jt huvigruppidele kogutakse korrapäraselt suulist ja kirjalikku tagasisidet, mille tulemusi kasutatakse karjääriõppe kvaliteedi hindamiseks ja parandamiseks.

Karjääriõppe kvaliteedikarakteristikud, -indikaatorid ja mõõdetavad kriteeriumid

Karjääriõppe kvaliteedi hindamiseks on võimalik mõõta järgmisi kriteeriumeid:

1. kooli loodud tingimused, mis võimaldavad pakkuda kvaliteetset karjääriõpet;
2. karjääriõppe tagamine koolis ja lõimitus teiste karjääriteenustega;
3. õpilasekesksuse järgimine karjääriteenuste osutamisel;
4. karjääriõppes osalenud õpilaste rahulolu (sh omandatud teadmiste ja kogemustega);
5. õpilaste suurem teadlikkus karjääriteenustest;
6. karjääriõppe läbiviijate enesetäiendamine koolitustel / iseseisvalt õppides;
7. karjääriõppe läbiviijate rahulolu tööga;
8. planeeritud tegevuse elluviimine;

9. pedagoogide omavaheline koostöö.

Tabel 2. Karjääriõppe kvaliteedi hindamise kriteeriumid ja mõõtmine

	Mõõdetavad kriteeriumid	Mõõtmine
Kool ja personal	1. Karjääriõppeks loodud tingimused koolis (ühine eesmärk, ülesannete määratlus, rahaliste vahendite tagamine, toetav õpikeskkond jmt)	Tulemusi võidakse mõõta näiteks sisehindamise või õppeaasta kokkuvõtte tegemise käigus
	2. Töövahenditega varustatus (info-, meetodilised materjalid ja muud vahendid, mis on vajalikud õpitulemuste saavutamiseks)	Tulemusi võidakse mõõta näiteks sisehindamise või õppeaasta kokkuvõtte tegemise käigus
	3. Karjääriõppe ja teiste karjääriteenuste kättesaadavus (karjääriteemade käsitlus valikaines või läbiva teemana, karjääriinfo ja nõustamisteenuse kättesaadavus õpilaste jaoks jmt)	Tulemusi mõõdetakse pidevalt ja kord aastas tehakse kokkuvõte
	4. Pedagoogide rahulolu tööga	Tulemusi mõõdetakse ja kord aastas tehakse kokkuvõte (rahulolu-uuringud, arenguveestlus)
	5. Loodud on vajadustele vastavad koolitusvõimalused (läbitud koolituste arv jmt)	Tulemusi mõõdetakse ja kokkuvõte tehakse kord aastas
	6. Kaasatus ja koostöö (osavõtt ainesektsioonide tööst)	Tulemusi mõõdetakse pidevalt ja kord aastas tehakse kokkuvõte
	7. Planeeritud ja rakendunud tegevus (vastavalt tegevusplaanile ja aruandlusele)	Tulemusi mõõdetakse ja kokkuvõte tehakse kord aastas
Õpilane	8. Õpilasekeskus (pedagoog arvestab karjääriõppe korraldamisel õpilastega personaalselt (nende soovid, võimed) jne)	Tulemusi mõõdetakse pidevalt
	9. Õpilaste rahulolu saadud teadmiste ja kogemustega	Tulemusi mõõdetakse jooksvalt ja kord aastas tehakse kokkuvõte
	10. Õpilaste teadlikkus karjääriteenusest	Tulemusi mõõdetakse jooksvalt ja kord aastas tehakse kokkuvõte

Soome professori Christian Grönroosi järgi võivad karjääriõppe kvaliteeti iseloomustavateks karakteristikuteks olla¹:

1. pedagoogi professionaalsus ja oskused;
2. õpilasekesksus;
3. karjääriteenuste kättesaadavus (mitmekesisus);
4. karjääriteenuste usaldusväarsus (maine);
5. õpikeskkond.

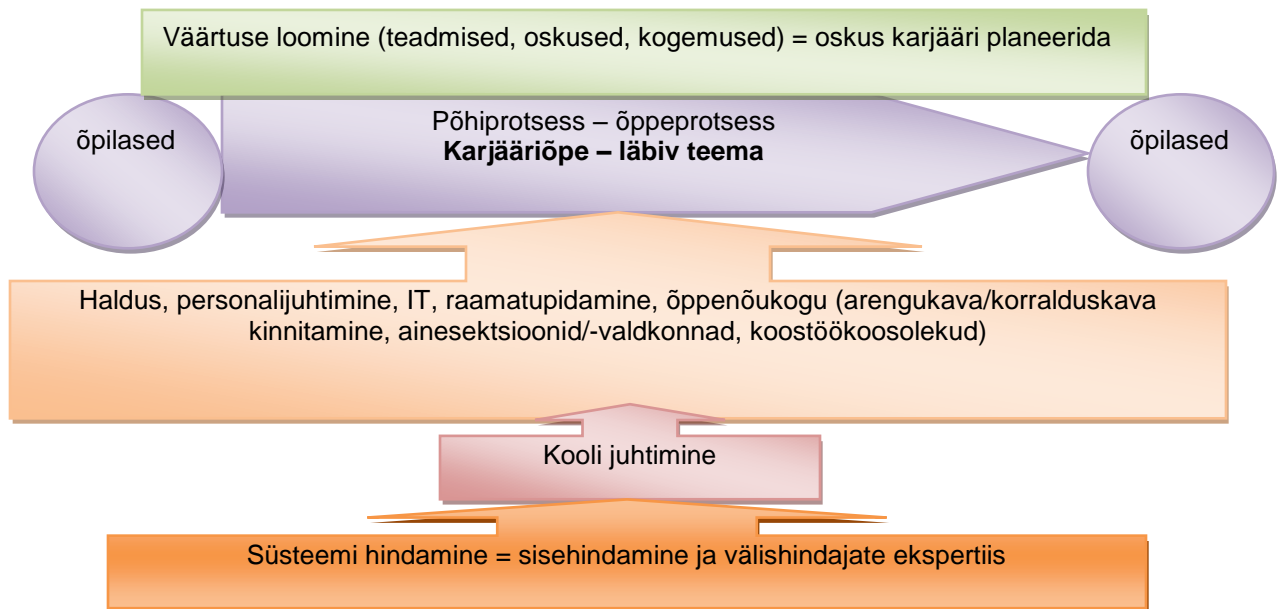
Tabel 3. Karjääriõppe kvaliteedikarakteristikud ja -indikaatorid

	Pedagoogi professionaalsus	Õpilasekesksus	Karjääriteenuste kättesaadavus	Karjääriteenuste usaldusväarsus	Õpikeskkond
Indikaatorid	Karjäärikoordinaatori kutsestandardile vastavate koolituste läbimine	Õpilase rahulolu õppega tervikuna	Karjääriõpet saanud õpilaste arv	Tagasiside vilistlastelt	Sobivate ruumide olemasolu
	Iseseisev õppimine (tunde aastas)	Õpilaste rahulolu õppemetoodikaga	Teenust saanud prioriteetrühma noorte osakaal prioriteetrühmas	Õpilaste teadlikkuse muutus võrreldes eelteadmistega	Info- ja metoodiliste materjalide olemasolu ja ajakohasus
	Töö aineseksioonides (tunde aastas)	Õpilaste ootuste täitumine (ootused / tegelik kogemus)	Info olemasolu kõigi karjääriteenuste kohta	Õpilane teab, mida ta kooli lõpetamise järel teeb	Raamatukogus on olemas karjäärialane kirjandus (arv õpilaste kohta)
		Riigeksamite teadlik valik	Koostöö maakondlike nõustamisasutustega	Kooli lõpetaja teab karjääri valikutest	Kooli töötajate rahulolu

¹ Grönroosil oli peale siinimetatute ka teenuse korduvkasutuse ja maine karakteristik. Karjääriõppe puhul ei koguta aga andmeid selle kohta, kui palju ja mis ajendil õpilased teenuseid korduvalt kasutavad ja missugune on teenuste maine, mistõttu neid karakteristikut siinses käsiraamatus ei käsitleta. Lähtuvalt karjääriõppe spetsiifikast on mõningal määral kohandatud ka muid Grönroosi karakteristikuid. – Koostaja.

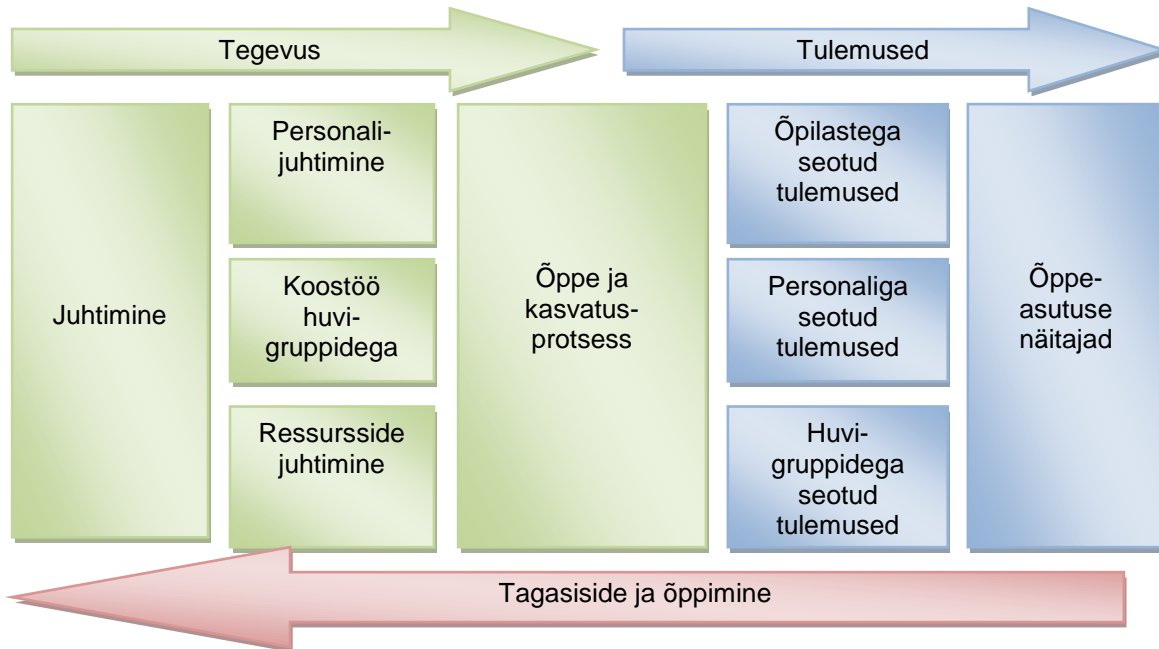
4. Karjääriõppe kvaliteedi tagamise seos kooli enesehindamisega

Karjääriõppe kvaliteedi tagamine on üks osa kooli sisehindamise protsessist. Sisehindamise süsteemis seatakse esikohale õpilasega seotud protsessid: õpilase areng, õppekava, õppekorraldus ja -meetodid, väärtused ja eetika. Tulemusvaldkonnad on õpijõudlus, terviseedendus, hariduslike erivajadustega õpilastega arvestamine, huvitegevus, õpilastega seotud statistika ja õpilase rahulolu.

Joonis 3. Karjääriõppe kvaliteedi tagamine kooli protsessipõhise juhtimise kaudu

Kooli sisehindamise mudel

Joonis 4. Kooli sisehindamise mudel

Sisehindamise eesmärk on luua koolis eeldused süsteemseks arenguks. Sisehindamine hõlmab nii sisekontrolli kui ka õppeasutuse enesehindamist ning selle tulemusena saavad selgeks kooli tugevad ja arendatavad valdkonnad.

Sisehindamisel mõõdetakse allkirjeldatud kriteeriumeid.

I Kooli loodud protsessid:

1. **kooli juhtimine**, sh eestvedamine ja strateegiline juhtimine;
2. **personalijuhtimine**, sh personalivajaduse hindamine, personali värbamine, kaasamine ja toetamine ning personali arendamine, hindamine ja motiveerimine;
3. **koostöö huvigruppidega**, sh koostöö kavandamine, huvigruppide kaasamine ning koostöö hindamine;
4. **ressursside juhtimine**, sh eelarveliste ja inforessursside juhtimine, materiaaltehnilise baasi arendamine, kooli säästlik majandamine ja keskkonnahoid;
5. **õppe- ja kasvatusprotsess**, sh õpilase areng, õppekava, õppekorraldus ja -meetodid, väärtused ja eetika. Karjääriõppe kvaliteedi tagamisel on soovitatav eraldi välja joonistada karjääriõppe protsess koolis (sh sisend, protsess, väljund).

II Protsesside efektiivsus ehk tulemused:

6. **õpilastega seotud tulemused**, sh õpijõudlus, terviseedendus, hariduslike erivajadustega õpilastega arvestamine, huvitegevus, õpilastega seotud statistika ning õpilaste rahulolu ja vilistlastega seotud toimenäitajad. Karjääriõppe kvaliteedi tagamise kontekstis on soovitatav siinkohal hinnata ka karjääriõppe kui protsessi mõjusust ja tõhusust (sh eesmärkide saavutatust);
7. **personaliga seotud tulemused**, sh personali saavutused, täienduskoolitus, personali rahulolu, personaliga seotud statistika;
8. **huvigruppidega seotud tulemused**, sh kooli nõukogu, õpilasesinduse, lastevanemate, sotsiaalsete partnerite jt aktiivsus, avalikkussuhted, kaasatus otsustamisse, tagasiside ja rahulolu. Karjääriõppe kontekstis on oluline tuua välja ka partnerorganisatsioonid, kus külas käies omandavad õpilased karjääriteadmisi;
9. **Õppeasutuse näitajad**, sh õpilaste ja pedagoogide suhtarv, õpilaste arv ja klassi täituvus, õpilaste osalus õppetöös, õpikeskkond, arvutitega varustatus, raamatukogu ja eelarve.

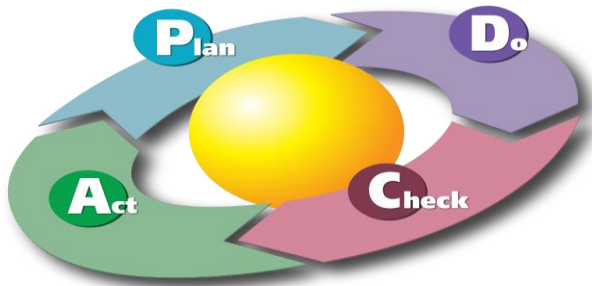
Peale sisehindamise kontrollivad koolide toimivust ka väliseksperdid ja riik. Välishindamise aluseks on kooli enesehindamise aruanne. Välishindamise tulemusena antakse koolidele tagasisidet selle kohta, kuidas on kool täitnud talle pandud ülesandeid, kuidas ta on kasutanud talle eraldatud ressursse ja milline on tema töö tulemuslikkus. Riigi tasandil käib välishindamine riikliku järelevalve süsteemi abil. Riikliku järelevalve põhieesmärk on soodustada kvaliteetse hariduse omandamist ning tagada õppe- ja kasvatustegevuse tõhusus ja seaduslikkus.

5. Kvaliteeditulemuste ülevaatus, hindamine ja parendus

Kvaliteedialased tulemused vaatab kool üle kooskõlas sisehindamise kava ja korraldusega.

Karjääriõppe planeerimisel, elluviimisel ja tulemuslikkuse hindamisel lähtutakse Ameerika statistikaprofessori Edwards Demingi PDCA tsüklist, kus

- **P = plaani** (ingl *Plan*): tulemuste parendamiseks tee plaan protsessi/tegevuse komponentide kohta või muuda neid;
- **D = tee** (ingl *Do*): vii plaan ellu ja hinda selle toimivust;
- **C = kontrolli** (ingl *Check*): hinda tulemusi ja edasta need otsustajatele;
- **A = tegutse** (ingl *Act*): otsusta, millised on protsessi/tegevuse täiustamiseks vajalikud muudatused.

Joonis 5. PDCA tsükkel

Terminid

Amet on tasustatav, kindlate ülesannete ja vastutusega töö.

Elukestev õpe on kogu elu jooksul ette võetav õpitegevus (nii formaalne, mitteformaalne kui ka informaalne) eesmärgiga parandada teadmisi ja oskusi ning suurendada pädevust vastavalt iseenda, kodanikkonna, ühiskonna ja/või tööturu vajadustele. Elukestev õpe hõlmab õpitegevust, mis on eesmärgistatud, pidev, finantseerimisallikast ja õppevormist sõltumatu; keskmes on õppija ja tema õppimine ning elu jooksul toimuvate õppeprotsesside järjestus.

Elurollid on inimese rollid (töös, eraelus, vabaajategevuses jm), mida ta oma elu jooksul täidab.

Huvigrupp on isik või rühm, kes on huvitatud karjääriteenuste heast toimivusest

Isiklik karjääriplaan on inimese haridus- ja tööeesmärkide saavutamise tegevuskava.

Karjäär on inimese elukestev haridus- ja tööalane areng kõigi tema elurollide omavahelises kooskõlas.

Karjääriinfo spetsialist loob ja vahendab karjääriinfot ning teavitab avalikkust karjääriteenusest.

Karjääriinfo vahendamine on haridust, tööturgu, elukutseid ja nende omavahelisi seoseid puudutavate korrastatud andmete edastamine.

Karjäärikoordinaator korraldab karjääriõpet ja selle arendustegevusi koolis.

Karjäärinõustaja toetab inimest karjääri planeerimisel, aidates tal suurendada teadlikkust iseendast, hariduse ja tööturu võimalustest, püstitada eesmärgi ning kavandada tegevust nende eesmärkide saavutamiseks.

Karjääri planeerimine on elukestev teadlik õppimine ja valikute tegemine oma karjääri kujundamisel. Elukutsevalik on selle protsessi oluline osa.

Karjääriteenus on teenus, mida inimene saab oma karjääri planeerimisel kasutada: karjääriõpe, karjääriinfo vahendamine ja karjäärinõustamine. Karjääriteenust pakutakse teavitamis- ja nõustamiskeskustes, õppeasutustes (kõigil haridustasemetel), töötukassa piirkondlikes osakondades, töökohal, nii riigi- kui ka erasektoris ja ühiskondliku tegevusena.

Karjääriõpe on korraldatud teoreetiline ja praktiline õpe, mille raames õpilane kujundab karjääri planeerimiseks vajalikud oskused ja teadmised ning elukestevaks õppeks valmisolekut soodustava hoiaku.

Karjääriõpetus on õppeaine, mis kujundab õpilase teadlike karjääriotsuste tegemiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud.

Kvaliteediindikaator on mõõtevahend kavandatud eesmärgi ja tegeliku tulemuse vahelise kooskõla hindamiseks kvantitatiivselt, kvalitatiivselt ja ajalises järgnevuses.

Kvaliteedikarakteristik on tunnus, mis iseloomustab kvaliteeti.

Mõjus on plaanitud tegevuse teostatuse ja plaanitud tulemuste saavutatuse määr.

Tõhusus on suhe saavutatud tulemuse ja kasutatud ressursside vahel.

Lisad

Lisa1

Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a määruse nr 13
„Gümnaasiumi riiklik õppekava”
lisa 11

Valikaine „Karjääriõpetus”

1.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väärtustab õppimist elukestva protsessina;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärgi seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) võtab teadlikult vastutuse oma karjäärivalikute ja -otsuste eest;
- 5) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriotsuste langetamist;
- 6) on teadlik erinevatest töövaldkondadest, ametitest/elukutsetest, tööseadusandlusest, haridus ja koolitusvõimalustest, tööturu üldistest suundumustest ning kohalikust majanduskeskkonnast;
- 7) kasutab asjakohast informatsiooni karjääri planeerimisel;
- 8) analüüsib oma õpitulemusi ja senist töökogemust ning kavandab oma karjääri.

1.2. Aine lühikirjeldus

Aine „Karjääriõpetus” raames käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilases valmisolekut optimaalseks rakenduseks tööjõuturul, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskude ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega.

Karjääriõpetuse valikaine kursuse kava gümnaasiumile on koostatud kooskõlas põhikooli III kooliastme karjääriõpetuse valikaine ainekavaga. Mõlemas kooliastmes on karjääriõpetuse peateemad samad, käsitlemisel on vajalik kindlustada ea- ja asjakohasust arvestavalt järjepidevus ning süsteemsus. Suur osa enesetundmisega seotud teemadest võimaldab õpilasel jälgida oma arengut (nt võrreldes kas ja kuidas 9. klassis kirjeldatud huvid on 11. klassis muutunud vms).

Karjääriõpetuse sisu erisus gümnaasiumis ja põhikooli III kooliastmes seisneb peamiselt teemade rõhuasetuses, käsitluse sügavuses või ulatuses. Korduvaid teemasid käsitledes kasutatakse erinevaid meetodeid, avatakse teemade erinevaid tahke, pakkudes üldisemat või detailsemat infot ja vähemal või suuremal määral iseseisvust eeldavaid ülesandeid jms. Karjääriõpetuse sisu mõjutab, millised on kooliastme lõpetajate järgmised võimalikud sammud. Haridustee kavandamisele lisaks valmistuvad gümnaasiumi lõpetajad põhjalikumalt töömaailma sisenemiseks.

Kursuse käigus eeldatakse gümnaasiumiastme õpilastelt suuremat iseseisvust, valmisolekut ennast analüüsida ja selle tulemusi julgelt kaaslastele esitleda.

Valikaine kursus koosneb kolmest osast:

1. Enesetundmise teema käsitlemine ja vastavate praktiliste harjutuste sooritamine aitab õpilasel kujundada enesemääratluspädevusi ning eneseanalüüsi tulemusel langetada edasise haridustee ja tööeluga seotud teadlikke otsuseid. Käsitletakse sotsiaalsete ja õpipädevuste seoseid tulevaste õpingute ja tööeluga. Õpiharjumuste teadlik kujundamine sidustatuna karjääriplaanis püstitatud lühema- või pikemaajaliste eesmärkidega aitab ennetada õpilase haridustee katkemist.

2. Karjääriinfo: õppimisvõimaluste, erinevate töövaldkondade ja tööturu suundumuste tundmine on vajalik, et õpilane oskaks teadlikult kavandada oma karjääri. Kujuneb valmisolek paindlikuks reageerimiseks tööturul toimuvatele kiiretele muutustele ja elukestvaks õppeks.

Tööturuga praktilise tutvumise käigus saavad õpilased ülevaate erinevatest töövaldkondadest.

Õpilast suunatakse uurima ja võimaluse korral katsetama erinevaid töid, vabatahtlikku tööd, otsima ja leidma seoseid õpingute ja töövaldkondade vahel. Õpilase ettevõtlikkuse kujunemisele aitavad kaasa praktilised õpitegevused.

3. Planeerimise ja otsustamise põhimõtete tundmine aitab õpilasel süstematiseerida informatsiooni iseendast, tööturu võimalustest ja seostada seda tulevikuplaanidega. Õpilane analüüsib erinevaid karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid. Õpilasel kujunevad teadmised ja oskused eesmärkide püstitamiseks, karjäärilaste otsuste langetamiseks, võimalike probleemide äratundmiseks ja nende ennetamiseks ning töö ja eraelu ühildamise tähtsusest.

Valikaine kursus „Karjääriõpetus” keskendub õpilase adekvaatse enesehinnangu kujunemisele.

Õpilane tunneb erialade, ametite ja elukutsete vahelisi seoseid. Ta oskab näha ja mõistab töömaailmas toimuvat ja on teadlik selle mõjust isikliku tööalase karjääri planeerimisele. Õpilane teadvustab oma vastutust ja on motiveeritud isiklikku karjääri teadlikult planeerima.

Karjääriõpetuse valikaine kursus gümnaasiumile koosneb 35 ainetunnist. Karjääriõpetus aitab õpilasel luua enda jaoks tervikpilt teistes õppeainetes, kursustel ja erinevates elusituatsioonides omandatud teadmistest, oskustest ja kogemustest, mis on aluseks karjääriotsuste langetamisel.

Valikaine kursuse konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös. Alateemade kindlaksmääramisel, praktiliste tegevuste valimisel jne lähtutakse iga konkreetse õpperühma vajadustest, võttes arvesse kas, kui palju ja kuidas on muud karjääriplaneerimist toetavad tegevused ning personaalne nõustamine õppekava raames sellele konkreetsele õpperühmale kättesaadavad.

1.3. Õpitulemused ja õppesisu

Gümnaasiumi õpitulemused kajastavad õpilase rahuldavat saavutust.

1. Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) analüüsib enda isiksust ja kasutab eneseanalüüsi tulemusi elutee planeerimisel ja karjäärivalikute tegemisel;
- 2) on motiveeritud õppima, tunneb ja kasutab erinevaid õpistrateegiaid;
- 3) oskab analüüsida ennast kui tulevast töötajat;
- 4) oskab näha oma erinevate elurollide seost karjäärivalikutega.

Õppesisu

Isiksuseomadused: närvisüsteemi tüüp, temperament ja iseloom.

Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, motivatsioon, hoiak, emotsioonid.

Isiksuseomadused: võimed, intelligentsus, huvid, oskused (üldoskused, erioskused)

Minapilt ja enesehinnang, identiteet, refleksioon.

2. Karjääriinfo tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) tunneb tööturu suundumusi, erinevaid töövaldkondi ning on teadlik võimalustest ja nõuetest tööturul;
- 2) teab karjäärivõimalusi majandustegevusvaldkondades;
- 3) mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning vajadust pidevaks enesearendamiseks;
- 4) oskab leida infot tööturu, erialade ja õppimisvõimaluste kohta ning kasutab seda oma haridustee planeerimisel.

Õppesisu

Muutuv tööturg: tööturu olukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, ettevõtluse vormid, töösuhteid reguleerivad õigusaktid.

Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon.

Majandustegevusalad, amet ja ametite rühmad, kutse ja kutseoskused, kutsestandardid, kutseeelistused.

Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed.

3. Planeerimine ja otsustamine

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) mõistab karjääriplaneerimist kui terviklikku, järjepidevat ja elukestvat protsessi;
- 2) suudab iseseisvalt otsustada ja analüüsida otsuseid mõjutavaid tegureid;
- 3) kasutab vajaduse korral karjääripetsialistide abi (karjääriinõustamist, tuge karjääriinfo hankimisel ja analüüsil);
- 4) on valmis teadlike karjääriotsuste tegemiseks ja isikliku karjääriplaani koostamiseks elukestva õppe kontekstis;
- 5) võtab vastuse oma karjääri planeerimisel.

Õppesisu

Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamisraskused, karjääriinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjääriteenused.

Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, edu, elurollid, elulaad, karjäär, õpimotivatsioon, omavastutus, kandideerimisdokumendid, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine.

1.4. Õppetegevused

Kursust õpetades on soovitatav korraldada järgmisi õppetegevusi:

- 1) rollimängud ja teised aktiivõppe meetodid, multifunktsionaalsed meetodid;
- 2) eneseanalüüsi ja töövaldkonna tundmise küsimustike ning mõttearenduslehtede täitmine;
- 3) auditoorsed loengud või iseseisev töö veebikeskkonnas teoreetiliste teadmiste omandamiseks;
- 4) diskussioonid, väitlused;
- 5) töö karjääriinfo allikatega, info kriitiline analüüs;
- 6) essee kirjutamine;
- 7) uurimistöo koostamine (nt konkreetse töövaldkonna kohta);
- 8) intervjuu läbiviimine (nt konkreetse ametiala esindajaga);
- 9) kutsesobivustestide läbiviimine;
- 10) õppevisiidid, ettevõtete külastused;
- 11) iseseisev töö (nt erinevate tööaladega tutvumiseks);
- 12) karjääriplaani koostamine;
- 13) õpimapi koostamine;
- 14) avalik esinemine jne.

Õppetegevuste valikul lähtutakse konkreetse õpperühma õpilaste vajadustest, optimeerides õppetegevused teiste õppeainete ja tunniväliste tegevusega. Soovitatav on eelistada loengutele aktiivõppe meetodeid, kasutada multifunktsionaalsed meetodeid, mida on hõlbus siduda muu õppetegevusega teistes õppeainetes.

1.5. Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- 1) erinevad enese ja tööturu tundmaõppimise töölehed, küsimustikud, mõttearenduslehed;
- 2) õppevisiidid reaalsesse töökeskkonda;
- 3) karjääriplaneerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus;
- 4) arvutiklassi kasutamine (vastavalt vajadusele personaalseks või rühmatööks) ainetunnis veebist karjääriplaneerimisalase informatsiooni otsimiseks (rajaleidja.ee jt);
- 5) karjääripetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele.

1.6. Hindamine

Karjääriõpetuse õpitulemusi hinnates lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist.

On soovitatav, et kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpimapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutsete või

erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas individuaalselt või rühmatööna. Õpimapi kaitsmist saab hinnata kursuse koondhindena.

Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse.

Hinnatakse:

- 1) praktilisi töid: CV koostamine; motivatsioonikiri, kandideerimise avaldus, essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, eneseanalüüsi kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamise oskust;
- 3) oskust asjakohast informatsiooni otsida ja analüüsida (karjääriinfo analüüsi kokkuvõte);
- 4) loomingulisust ja ratsionaalsust;
- 5) teadlikkust peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) iseseisva analüüsi oskust;
- 7) õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, mida õpilane tõendab arutelude, rühmatööde õpimapi esitlemise jt tegevuste käigus.

Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a määruse nr 13
„Gümnaasiumi riiklik õppekava”
lisa 13

Läbivate teemade kavad

1. Üldalused

Aineõppel põhinev läbivate teemade kasutamine arvestab ainekavades toodud seoseid läbivate teemade taotlustega ning õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vajadust läbivate teemade käsitlemisel. Läbivate teemade taotluste elluviimine võib toimuda valikainete kaudu.

Õppeainete ja ainevaldkondade panus läbiva teema käsitlemisse on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev.

Õpikeskkonna korraldamise kaudu luuakse võimalused läbivate teemadega tegelemiseks. Läbivate teemade taotluste elluviimiseks kasutatakse nii vaimset, sotsiaalset kui ka füüsilist õpikeskkonda. Klassi- ja koolivälisel tegevusel põhinev läbivate teemade käsitlemine toimub projekti- ning partnerlustegevuste kaudu, mille eesmärgid ja tulemused on seotud läbivate teemade taotlustega.

2. Läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”

2.1. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes väärtustab elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestab oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi, kellel on valmisolek ja oskused teha oma elukäiku puudutavaid valikuid ning suurendada teadmisi töömaailmast.

2.2. Õpilast suunatakse:

- 1) tutvuma erinevate ametite/elukutsetega, haridus- ja koolitusvõimalustega, pöörama tähelepanu praktilistele töötusoskustele;
- 2) koostama isiklikku karjääriplaani; analüüsima võimalikke alternatiivseid karjäärivalikuid ja nende mõju pikemas perspektiivis;
- 3) analüüsima tööd reguleerivaid õigusakte, ettevõtte ja töötaja õigusi ja kohustusi ning kohalikku majanduskeskkonda;
- 4) tutvuma teabega edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.

2.3. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine” käsitlemine gümnaasiumis. Gümnaasiumis aitab läbiv teema kujundada õpilase valmidust ja oskusi teha oma elukäiku puudutavaid valikuid ning suurendada teadmisi töömaailmast. Eesmärgiks on aidata õpilasel mõista ja väärtustada elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestada oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Tähelepanu pööratakse praktilistele töötusoskustele ja sellekohaste õigusaktide tundmaõppimisele. Õpilastele vahendatakse teavet edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning neile luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.

Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a
määruse nr 14 „Põhikooli riiklik õppekava“ lisa 12

Läbivate teemade kavad

1. Läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

1.1. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutavas õpi-, elu ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

1.2. Õpilast suunatakse:

- 1) teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutumisele;
- 2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisioskusi ning teabega ümberkäimise oskusi;
- 3) arendama oskust seada endale eesmärged ning tegutseda neid ellu viies süsteemselt;
- 4) kujundama valmisolekut elukestvalt õppida ja kutseotsuseid teha ning tundma haridus- ja koolitusvõimalusi;
- 5) tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega, nende arenguga minevikus ja tulevikus, tundma õppima töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kodukoha majanduskeskkonda.

1.3. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemine I kooliastmes

Läbiva teema käsitlemine I kooliastmes aitab õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ning toetab esmaste õpioskuste omandamist. Mänguliste tegevuste abil aidatakse õpilasel kujundada ning õppida tundma ennast ja lähiümbruse töömaailma, tuginedes õpilase kogemustele igapäevaelust. Õpilasele tutvustatakse erinevaid tegevusalasid ja ameteid, nende olulisust ning omavahelisi seoseid.

1.4. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemine II kooliastmes

Läbiva teema käsitlemine II kooliastmes keskendub õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele, oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele. Eesmärk on aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi. Õpilasele tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.

1.5. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemine III kooliastmes

Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele.

Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpseid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest töoharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist.

Vabariigi Valitsuse 28. jaanuari 2010. a määruse nr 14
„Põhikooli riiklik õppekava”
lisa 11

1. Valikaine „Karjääriõpetus”

1.1. Üldalused

1.1.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärgi seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

1.1.2. Õppeaine kirjeldus

Aines „Karjääriõpetus” käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut tööjoturul parema rakendatavuse saavutamiseks, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega.

Aine koosneb kolmest osast:

1. Enesetundmine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised ja oskused aitavad ennetada koolist väljalangevust.
2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine soodustab sobivate valikute tegemist peale põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas ja väärtustada elukestvat õpet.
3. Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad planeerimisoskus ja teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Kujuneb oskus kasutada karjääriinfo materjale. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.

Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilased õpivad hindama elukestva õppe tähtsust: saavad teavet erinevatest edasiõppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama.

Põhikooli karjääriõpetuse ainekava koosneb ühest 35tunnisest kursusest. Karjääriõpetus toetab õpilase karjääri planeerimist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, lõimides teistes õppeainetes omandatud teadmised.

1.1.3. Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: ettevõtted, järgmise taseme õppeasutused, arvutiklass, looduskeskkond, muuseumid, näitused jne;
- 7) võimaldatakse saada ülevaade erinevatest töövaldkondadest, sh vahetult töökeskkondadega tutvuda;
- 8) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh eelistatuna aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistöo koostamine;
- 9) õpilased võivad projektide ja uurimistöo teemad valida ise lähtuvalt oma huvist (ameti-, kutse- või eriala eelistusest lähtuvalt) või lapsevanemate, kohalike ettevõtjate, karjäärispetsialistide jt soovist;

- 10) luuakse tingimused õpilaste teadlikke karjäärivalikuid soodustavate hoiakute kujunemiseks;
- 11) õpitavad teemad seotakse ja ajastatakse aineõpetajatega koostöös inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, emakeeleõpetuse jt ainetega ning arenguvestlusega.

1.1.4. Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- 1) erinevad töölehed, küsimustikud;
- 2) karjääriplaneerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus;
- 3) arvutiklassi kasutamine ja arvuti veebist karjääriplaneerimisalase informatsiooni otsimiseks (rajaleidja.ee jt);
- 4) karjääripetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele.

1.1.5. Hindamine

Karjääriõpetuse õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlesest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist. On soovitatav, et kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpimapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse või erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna. Õpimapi kaitsmist saab hinnata kursuse koondhindena.

Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse.

Hinnatakse:

- 1) praktilisi töid: CV koostamine; essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamise oskust;
- 3) oskust asjakohast informatsiooni otsida ja analüüsida;
- 4) loomingulisust ja ratsionaalsust;
- 5) teadlikkust peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, mida õpilane tõendab arutelude, rühmatööde õpimapi esitlemise jt tegevuste käigus.

1.2. III kooliaste

1.2.1. Õpitulemused ja õppesisu

III kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

1. Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) analüüsib enda isiksust;
- 2) eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega;
- 3) kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel.

Õppesisu

Isiksuseomadused: temperament ja iseloom.

Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid.

Isiksuseomadused: võimed, huvid ja oskused (üldoskused, erioskused).

Minapilt ja enesehinnang.

2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme;
- 2) teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi;
- 3) oskab leida infot tööturu kohta;
- 4) teadvustab ennast tulevase töötajana;

5) teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid.

Õppesisu

Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, töösuhteid reguleerivad õigusaktid.

Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon.

Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine.

Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed.

4

3. Planeerimine ja otsustamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel;
- 2) suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega;
- 3) kasutab vajaduse korral karjääriteenuseid (karjäärinõustamine, karjäärinfo vahendamine, karjääriõpe);
- 4) teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga;
- 5) omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks;
- 6) saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel.

Õppesisu

Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamisraskused, karjäärinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjäärinfo, karjäärinõustamine.

Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine, edu, elurollid, elulaad, õpimotivatsioon, omavastutus, kandideerimisdokumendid.

Tõnis Lukas

Haridus- ja teadusminister

Õpiväljundite mõõtmine

Kuna karjääriõppetegevusi on koolis palju ja karjääri planeerimise teema on jaotatud erinevate õppeainete vahel, tasub jälgida tulemusi õpiväljundite kaudu. Alltoodud näidistabelid võivad aidata karjääri planeerida ning tagada süsteemsuse ja järjepidevuse.

Õpiväljundi mõõtmine. Õpilane on iseendast teadlik

Õpiväljundid	Tegevus ja õppeaine	Oodatavad tulemused	Mõõtmine ja kontroll	Vastutaja	Tulemuslikkus
isikuomadused					
eneseanalüüs					
motivatsioon					
väärtused					
adekvaatne enesehinnang					
suhtlemisoskus					
eneseväljendus					
muu oluline					

Õpiväljundi mõõtmine. Õpilasel on teadmised töömaailmast, elukutsetest ja õpivõimalustest

Õpiväljundid	Tegevus ja õppeained	Oodatavad tulemused	Mõõtmine ja kontroll	Vastutaja	Tulemuslikkus
karjääriteed kutsealal					
kutse andmine					
VÕTA abi karjääri planeerimisel					
tööturu olukord					
tööandjate ootused					
haridustee jätkamise võimalused					
ettevõtlus					
tööturuteenused					
muu oluline					

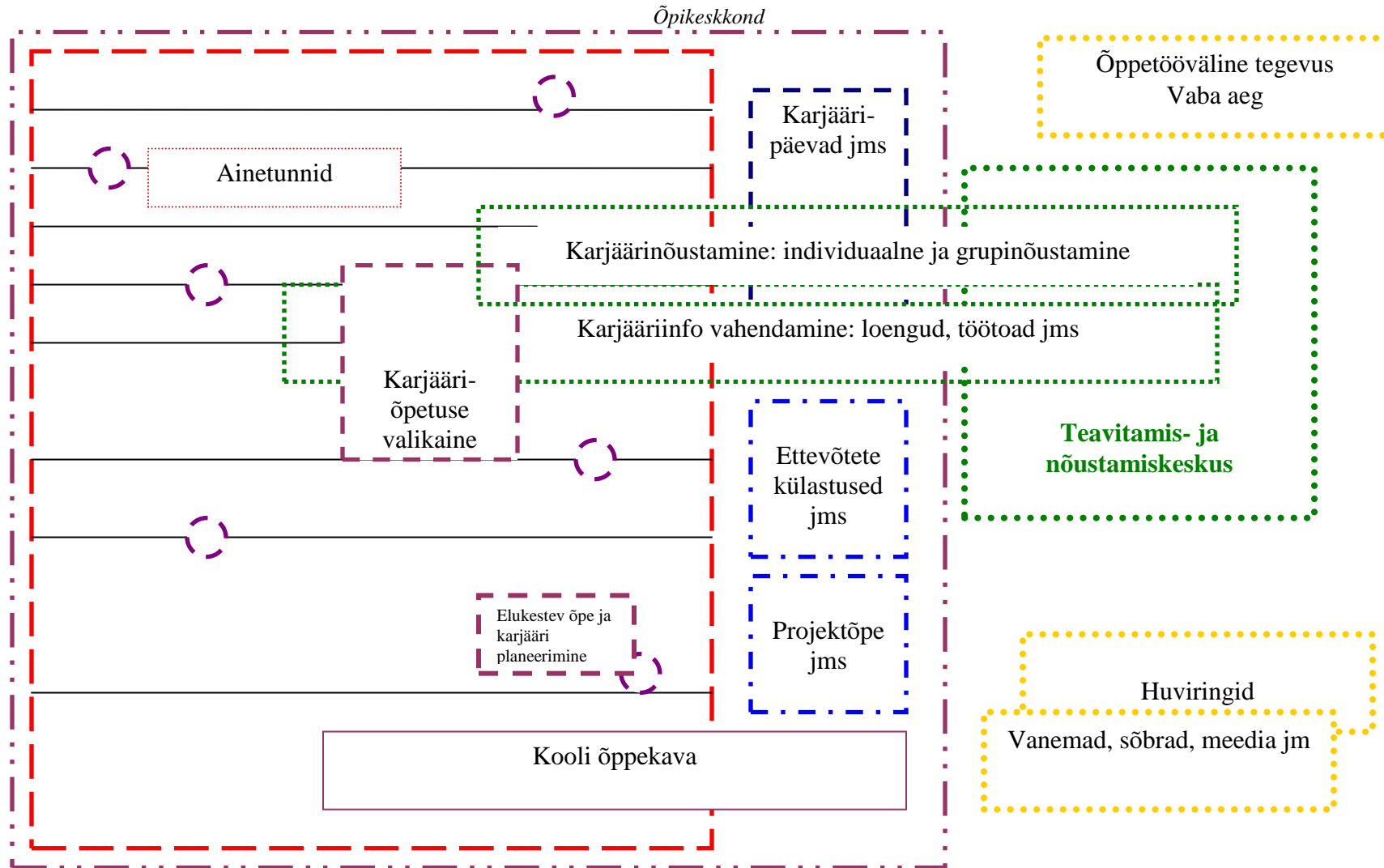
Õpiväljundi mõõtmine. Õpilasel on hoiakud ja toimetulekuoskused, mis soodustavad tänapäevasesse töömaailma sisenemist, karjääriotsuste tegemist ja eneseteostust

Õpiväljundid	Tegevus ja õppeained:	Oodatavad tulemused	Mõõtmine ja kontroll	Vastutaja	Tulemuslikkus
otsustamine					
valikuvõimalused					
aja planeerimine					
karjääri planeerimine kui elukestev protsess					
tööotsimine					
kandideerimine					
karjääriteenused					
muu oluline					

Tulemuste hindamine erinevate huvigruppide kaupa

<p>Õpilane Õpilane teab, kuidas karjäärialast infot leida Õpilane teab, mida ta kooli lõpetamise järel teeb Õpilane teab oma võimeid Õpilasega tegeletakse ka tema individuaalseid vajadusi arvestades Õpilasel on infot töömaailmast ja erinevatest ametitest Õpilane oskab eesmärke seada Õpilane valib teadlikult riigieksameid Õpilane oskab teha isiklikku karjääriplaani Õpilane tunneb haridussüsteemi Õpilasel on soov saada karjääriteadmisi Lõpetaja on teadlik oma valikuvõimalustest</p>	<p>Kool Õpilastele on karjäärialane info kättesaadav Koolis töötab karjäärikoordinaator Toimuvad karjääriõppe tunnid Karjääriõpet pakutakse erinevates ainetundides Toimub muu karjääriõppetegevus Tehakse koostööd maakondlike nõustamisasutustega Karjääritundide ja muu karjääritegevusega koolis ollakse rahul</p>
<p>Vilistlane Vilistlane on oma karjääriteega rahul Vilistlane on rahul kooli panusega karjääritee suunamisse Vilistlane õpib edasi Vilistlane on saanud sisse soovitatavatesse koolidesse</p>	<p>Lapsevanem Lapsevanem teab, mis toimub koolis karjääriõppe vallas Lapsevanemal on võimalus pidada nõu kooli karjäärikoordinaatoriga Lapsevanem on rahul lapse karjääriõppe tulemustega</p>

Karjääriõppe õppekeskkond

Klassijuhataja tunnid pakuvad lisavõimalusi näiteks grupinõustamiseks, teematilisteks infolehtedeks, Rajaleidja veebilehe tutvustamiseks jne.

Dokumendi kehtestamine ja muudatused

Karjääriõppe kvaliteedikäsiraamat

Ver- siooni nr	Protsessi juht	Kooskõlastanud (nimi, amet, kuupäev)	Kinnitanud (nimi, amet, kuupäev)	Kommentaar (nt millist dokumenti asendab, mida on muudetud jne)
V1	Mare Lehtsalu SA Innove karjääriteenuste arenduskeskuse karjääriõppe juhtivspetsialist	Margit Rammo SA Innove karjääriteenuste arenduskeskuse juhataja, 10.02.2011	Lea Orro SA Innove juhatuse liige, 10.02.2011	Kvaliteedijuhtimissüsteemi juurutamisel loodud esimene versioon dokumendist